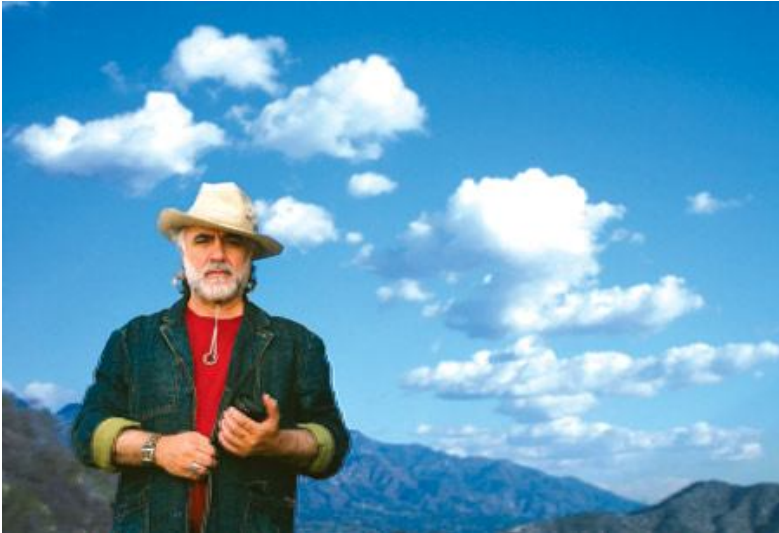

ԲԱԿՈՒՆՅԻ ՏԵՐՈՍԻ ՆՄԱՆ

...Պեղիրի հեպ դանդաղ անցնում էինք դեռևս Մառի օրոք բացված սալահապակով, որը ժամանակին արքունի պալատն էր կապել Անիի Մայր եկեղեցուն: Գեղանկարիչ, դիզայներ և նաև լուսանկարչական գործի հմուտ Սամվել Սևադան բալունցյան հնագետի համակ ուշադրությամբ ու գուրգուրանքով երբեմնի շեն եկեղեցու պարից ընկած խոյակի վրայի փոշին էր մաքրում: Նա լուսանկարչական հիանալի աշխատանք կատարեց Կարսում և Անիում, որոնց արդյունքը կերևա՝ Գյումրիում, Կարսում և Լոս Անջելեսում բացվելիք լուսանկարչական և գեղանկարչական աշխատանքների ցուցահանդեսներում: Գյումրիի հեպ միասին

պատահական չնշեցի Լոս Անջելեսն ու Կարսը: Բանն այն է, որ Սամվելը երկար տարիներ բնակվել է Լոս Անջելեսում, այնտեղ ունեցել իր արվեստանոցն ու հաճախակի բացվող ցուցահանդեսները, իսկ Կարսի առումով՝

քաղաքապետարանում պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել, որ Գյումրիից, Անիից և Կարսից արված լուսանկարների ցուցահանդես բացվի նաև Կարսում: Ես Պեղիրին ծանոթացնում եմ Սամվելի հեպ, և երկուսով հեքուում ենք նրա աշխատանքներին:

Տանգաբանալու փոքրիկ դադարին Սամվելը, Ամերիկայում կատարելագործած անգլերենով, ուզեց Պեղիրին ներկայացնել մեր ազգի գրիչներին, ովքեր և մագաղաթյա մատյաններ ստեղծեցին, և «հուշարար» էին քարագործ վարպետների համար, ովքեր ահա այս եկեղեցիների վրա թողել են վավերագիր պատմություններ: Լավ է, որ Պեղիրն անգլերեն գիտեր, և մենք Թարջումանի կարիքը չզգացինք: Եվ իր պատմությունն անելուց առաջ Սամվելը նախ «դիմեց» պատմական իրադարձություններին:

– Կուլեգա,- դիմեց նա Պեղիրին,- ես որքան ծանոթ եմ, ձեր սգլիթների վրա այդչափ արձանագրություններ չկան, որքան հայկական եկեղեցիների վրա: Ես չգիտեմ, թե դա ինչից է:

Պեղիրի՝ գլխով հավանության նշանը սրանալով, Սամվելը շարունակեց.

– Բայց դրական եմ վերաբերվում շատ արձանագրություններ թողնելու մերոնց ցանկությանը. նրանք անգամ իրենց կյանքին սպառնացող վրանգի պահին առաջնային են համարել պատմության համար վկայություն թողնելը:

Որպես սասձների հավաստում՝ Սամվելը մի օրինակ բերեց. «Երբ Լենկ Թեմուրի զինվորները մտան վանք, գրիչը խնդրեց մի պահ սպասել, որ վերջին նախադասությունն ավարտի: Ու գրեց. «Ձեռքս գնա ի հող դառնա, գիրս մնա հիշատակող»: Տերագայում այդ նախադասությունը հայերիս համար թևավոր խոսք դարձավ, դարձավ ազգային մնայուն արժեքների, գիր ու գրականության պահպանության խորհրդանիշ: Տաճախ այդ նախադասությամբ են գրից, մշակույթից հայացքը թեքած մարդկանց հրավիրում ողջախոհության, հորդորում են հայացքով դառնալ դեպի գիրը, գրականությունը:

– Ահա այս արձանագրությունները, Պեղիր, մեզ համար, նաև մեզ համար են գրված՝ ինձ, քո, Տովիկի, բոլոր նրանց համար, ովքեր այս եկեղեցիների գոյությամբ մեր անցյալի փառքն են վերհիշում:

Այս խրատը Պեղիրը մի կերպ կուլ տվեց ու խուսափեց թեմայի շարունակությունից, հորինելով, թե՛ «Տաճույքով կշարունակեի գրույցը, բայց ես շտապեմ իմ ընկերոջ մոտ»: Ասաց

ու, բարեկրթության սահմանները չխախտելով, նոր հանդիպման ու գրույցի շարունակության հրավեր արեց երեկոյան, արդեն հյուրանոցում:

Այդ գրույցը շարունակվեք, թե չէ, որևէ բան չէր փալու մեզ՝ Պեդիրն իր ռեպորտաժներում հասարակ դրա մասին չէր խոսելու: Բայց երբ նա մտերմիկ, մաքուր հայացքով հրաժեշտ փոխեց մեզ, մենք, այսուհանդերձ, ուրախ էինք, որ նրա ռեպորտաժն Անիից այդ նույն մաքրությամբ ու մտերմությամբ կգրվի:

Մենք մնացինք երկուսով, ու Սամվելը շարունակեց իր գործը. նա նաև իր ապագա փեսաֆիլմի համար էր նյութեր հավաքում և ամեն եկեղեցու մոտ կանգնում էր երկար, հափ-հափ նկարահանում, լուսանկարում դեռևս պահպանված արձանագրությունները:

– Իմ ապագա փեսաֆիլմի այս կադրերի վրա դերասանական ի՞նչ խոսք կդնես,– կարծես արդեն համաձայնություն կա համարել ֆիլմ պատրաստելու՝ առանց նախաբանի ինձ դիմեց Սամվելը:

– Եթե ես եմ գրելու քո ապագա ֆիլմի սցենարը, ուրեմն իմացիր, որ այդ կադրերի վրա արդեն դերասանական պատրաստի խոսքը կա:

– Իրա՞վ,– զարմանում է Սամվելը՝ շարունակելով պրփվել Գազկաշեն եղեղեցու շուրջը, նոր արձանագրություններ գտնելու հույսով,– և ո՞րն է այդ փեքսարը:

– Արման Կոթիկյանի բանաստեղծությունը:

Սամվելը զարմացավ ոչ թե նրանից, որ իր առաջարկին պատրաստ պատասխան ունեն, այլ որ հայրնի դերասան Արման Կոթիկյանը բանաստեղծություններ էլ ունի գրած:

– Արման Կոթիկյանը,– առաջարկս ամրապնդեցի ես,– ճիշտ այն մարդկանց մասին է գրել, ովքեր մեր դպրությունն են ստեղծել, ովքեր շարունակել են դպրության պահպանության առաքելությունը, եվ դու, Սամվել, հենց հիմա այս եկեղեցու վրա կարդում ես դպրության նմուշներ՝ երևակայորեն պարկերացնելով դրանք գրող վարպետներին: Ահա հենց Կոթիկյանի բանաստեղծությունն էլ քո ֆիլմի համար, մի քիչ ավեգորիկ, բայց շատ համահունչ փեքսար է.

«Դեմքերը նախնի պապերիս
Տեսնում եմ և վեհ և խռով.
Դպիրներ՝ նստած քրտնաթոր
Բերում են փառքերը մեր հին,
Անսպառ գանձերը բոլոր:

Դպիրներ, փրփում, վշպակիր,
Դպրության հայրեր խանդակաթ...
Ցնցուղեք ձեր լույսը բարի
Իմ հոգուն որպես արեգակ...
Երգերիս ծիլը երկարի՝
Ուռճանամ ձեր շողերի փակ»:

Ափսոս, Պեդիրին չհասցրինք այս բանաստեղծությունը ներկայացնել, չկարողացանք պատմել, որ ահա այսպիսին են Անի եկող հայերը, ովքեր միշտ չէ, որ առիթ են ունենում նման այցելության և դրա համար են այսպես ազահորեն ամեն ինչ փորձում ընկալել: Մեզ համար այսպեղ ամեն ինչ է հարազատ:

Շարունակելի